

Vstaň a pojd' s námi! (Vita Caroli)

Písemnictví, vzdělanost a umění doby Karla IV.,
jejich návaznost na antické vzory a jejich obraz v pozdější historiografii

Letní škola klasických studií

1.-5. července 2016
Konferenční středisko AV ČR, Třešť

Jak vypadal zpěv „hodinek“ ve středověké katedrále? Jak se bydlelo Janu Lucemburskému a Elišce Přemyslovně a dalším českým králům a královnám? Co všechno nám sděluje, či spíše chce a může sdělit středověký obraz, socha nebo umělecký předmět?
A co Vita Caroli?

1. července

12.50-13.50

Slavnostní zahájení

14.00-15.30

Prof. PhDr. Milena Bartlová, CSc.

Komunikace obrazem v době Karla IV.

Zobrazení, která dnes chápeme jako umělecká díla, byla ve vrcholném středověku, před prosazením knihtisku, stále ještě především vizuálními komunikačními médii. Jejich výhodou byla dostupnost neliterárnímu a vícejazyčnému publiku, problémem byla nejednoznačnost vizuálního sdělení. Na několika příkladech si ukážeme různé možnosti takové komunikace (vertikálně s nebesy, horizontálně uvnitř společnosti, verbálně i tzv. mysticky).

15.45-17.15

Prof. Jana Nechutová

Interpretační seminář k autorskému textu Karla IV. *Moralitates*

Text budeme číst podle jeho jediné edice K. Wotkeho (*Zeitschrift des Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens* 1, 1897) a editorových dodatků tamtéž (3, 1899), podle možnosti s přihlédnutím k rukopisu *Österr. Nationalbibliothek Wien Cod. 556* a také v komparaci se starým českým překladem (ed. J. Emler, *Spisové císaře Karla IV.*, 1878 – „Výklady a naučení duchovní“)...

18.00

Divadelní představení souboru *Titivillus*

Kdo chce Husa veleBÍT, důvod si vždycky najde.

2. července

9.00-12.00

Mgr. Matouš Jaluška

Karel IV. rozčtvrcený

Soustava čtyř kardinálních ctností představuje ve středověkém myšlení trvalou strukturu, která slouží k poměrování jedinců navzájem i jako nástroj introspekce. V této dílně se zaměříme na zkoumání projevů této struktury ve dvorské literatuře a budeme sledovat, jak s ní (a s fenoménem ctnosti obecně) pracoval tak sebeuvědomnělý vladař, jakým byl Karel IV.

13.30-15.00

Mgr. Iva Adámková, Ph.D.

Literární produkce Karla IV.

Přednáška se bude zabývat literární činností Karla IV., důraz bude kladen především na interpretaci jeho Vita Caroli; stranou však nezůstane také jeho hagiografická tvorba a Karlův korunovační řád českého krále a královny.

15.15-16.45

PhDr. Zuzana Silagiová

Petrarkovy dopisy do Čech

Velký italský básník je slavný především díky svým italským sonetům věnovaným Lauře, on sám však si více cenil svých latinských děl. Obdivovatel Ciceronova vytříbeného jazyka následoval svůj vzor i v rozsáhlém souboru dopisů, mezi nimiž najdeme i listy adresované Karlu IV. a jeho manželce Anně Svidnické.

17.00-18.30

Mgr. Anna Pumprová, Ph.D.

Nahlédnutí do literární dílny rozpolceného kronikáře Karlova otce

Hlavním pramenem pro dobu nástupu Lucemburků na český trůn je Zbraslavská kronika, největší a nejvyspělejší latinská kronika bohemikální provenience. Díky šťastné okolnosti, že se část tohoto díla dochovala ve vlastnoručním zápise autora, zbraslavského opata Petra Žitavského, můžeme ve větší míře než u jiných literárních památek nahlédnout do procesu jeho vzniku. Cílem přednášky bude na vybraných příkladech přiblížit, jak si Petr Žitavský počínal při vytváření textu Zbraslavské kroniky, jaké prostředky využíval při literárním ztvárnění historických skutečností, ale např. také jak se vyrovnával se situací, kdy jedna z hlavních postav jeho díla, Jan Lucemburský, vystoupila z role, kterou jí původně přisoudil.

3. července

9.00-12.00

Jiří Žůrek, Th.D.

Temné hodinky v době Karla IV.

Úvod do liturgie temných hodiněk pražské katedrály v době vlády Karla IV.

Účastníci dílny se pod vedením pedagoga pokusí o provedení této specifické velikonoční liturgie na základě dobových bohoslužebných předpisů podle dochovaných historických rukopisů.

13.30-15.00

Mgr. Kateřina Vršecká, Ph.D.

Divadlo a drama za Karla IV. ve světle latinských bohemikálních pramenů

V přednášce nejprve představíme hlavní vývojové tendence středověké latinské (resp. česko-latinské) náboženské i světské dramatické tvorby z doby Karla IV. (liturgické hry *Visitatio sepulchri*, bilingvní česko-latinské hry *tří Marií*, *Mastičkář* atd.). Následně se pokusíme přiblížit toto vrcholné období české středověké dramatiky z hlediska několika mála dobových latinských pramenů, které se divadelních projevů okrajově dotýkají a které jsou jedinečným svědectvím o vztahu společnosti, církve i panovníka k divadlu liturgickému i světskému. Tyto prameny představují např. nejruznější synodální zákazy a statuty (arcibiskupa Arnošta z Pardubic, Jana Očka z Vlašimi), královské či kancléřské formuláře a listiny a v neposlední řadě i středověké glosáře a slovníky.

15.15-16.45

PhDr. Kateřina Kubínová, Ph.D.

Emauzský cyklus - vizualizace dějin spásy

Přednáška se bude zabývat cyklem nástěnných maleb v ambitu kláštera Na Slovanech/Emauzy, který vznikl na sklonku 60. a začátku 70. let 14. století. Bude představena jeho jedinečná koncepce jakožto vylíčení dějin spásy pomocí typologických paralel. Zároveň bude poukázáno na historický kontext těchto maleb v rámci Nového města pražského a zejména vztah k svátku Kopí a hřebů Páně.

17.00-18.30

Mgr. Daniel Soukup, Ph.D.

Zobrazení Židů v písemnictví lucemburské doby

Setkání nad textovými a vizuálními prameny, které mají vztah k českým zemím 14. století. Diskusní přednáška se bude opírat o žánrově různorodé texty, které formovaly obraz židovské komunity v očích křesťanské společnosti. Zaměříme se například na otázku, do jaké míry byla tato diskurzivní reprezentace odrazem reality a jak dalece podléhala polemicko-apologetickým cílům.

4. července

- 9.00-12.00
PhDr. Klára Benešová, CSc.
Příbytky Karla IV. 1316-1346 v písemných a obrazových pramenech
V rámci dílny se zaměříme na některá z obydlí, která Karel podle písemných pramenů od svého dětství až do volby králem českým pravděpodobně užíval. Na dochovaných fragmentech architektury a její výzdoby, případně na iluminacích rukopisů nebo pozdějších vyobrazeních si pak doložíme historické a kulturní souvislosti, které ovlivnily jejich vzhled a funkci.
- 14.00-15.30
Mgr. Vendula Zajíčková Rejzlová, Ph.D.
„Karlova Kateřina“
Zbožný panovník, hlásící se ke svatým předkům přemyslovským i merovejsko-karlovským, prokazoval zvláštní úctu sv. Kateřině Alexandrijské. Nejčastěji diskutovaný a velebený veršovaný Život svaté Kateřiny se oproti jiným textům s kateřinskou tematikou dočkal od svého znovuobjevení nejen několika typů edic, ale i různých interpretací a diskutabilních výkladů. Kromě textů, které Život svaté Kateřiny zastínil a odsunul (právem?) mimo literárněvědný zájem (veršované Umučení svaté Kateřiny a prozaický artikl ve staročeském Passionále), se pokusíme představit také problémy ediční a reediční a výklady užitečné i zcestné.
- 15.15-16.45
Mgr. Václav Žůrek, Ph.D.
Minulosti a historie v politice Karlova dvora
Na dvoře Karla IV. byla sepsána celá řada kronikářských děl, zejména dvě z nich, Kronika Jana Marignoly a Kronika Přibíka Pulkavy z Radenína, jsou pozoruhodným svědectvím o programovém budování slovanské i české identity a využití minulosti k podpoře legitimacy vlády samotného císaře. Dílna bude zaměřena na čtení a výklad úvodních pasáží českých dějin v obou kronikách.
- 17.00-18.30
PhDr. Michal Svatoš, CSc.
Univerzity založené Karlem IV.
Karel IV. vydal celkem deset fundačních aktů evropských univerzit. Většina z nich se nacházela na území dnešní Itálie a patří k nim i univerzita v Praze. Časově jsou „rozloženy“ do celého období jeho vlády říšského panovníka. Výjimečný je pražský případ, u něhož se vedou stále spory, zda jde o fundaci z titulu říšského krále nebo panovníka českých zemí. Pražská univerzita je pozoruhodná i tím, že nese stopy Karlova osobního podílu. Přes mnohé pozdější interpretace, nesené ahistorickým nacionalistickým pohledem, je zřejmé, že pražská univerzitní fundace je nedílnou součástí Karlova zakladatelského díla, jímž cíleně budoval své panovnické postavení. A pražská škola, první univerzita na sever od Alp a na západ od Paříže, se i díky Karlově péči stala vzorem pro řadu následovnic ve střední Evropě.

5. července

Exkurze

Exkurze do Slavonic s výkladem prof. Jana Bažanta.
Téma: Renesanční architektura ve Slavonicích.